

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету здоров'я та
фізичного виховання
Едуард СИВОХОП
«27» червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ І РОЗВИТОК ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ
ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	01 освіта/педагогіка
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
(Спеціалізація) (за наявності)	016.02 Спеціальна освіта. Олігофренопедагогіка
Освітня програма	Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «**Навчання, виховання і розвиток дітей із затримкою психічного розвитку**» для здобувачів ВО першого (бакалаврського) рівня галузі знань **01 освіта/педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.02 Спеціальна освіта. Олігофренопедагогіка** освітньої програми «**Олігофренопедагогіка. Здоров'я людини**»

Розробник: Оксана ГАЯШ, к. пед. н., доцент кафедри терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної терапії, реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти

протокол № 15 від «26» червня 2024 р.

Завідувач кафедри Ярослав ФІЛАК

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

протокол № 12 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

© Оксана ГАЯШ, 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	2-й	3-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента –	4-й	6-й
	Лекції:	
	26	12
	Практичні (семінарські):	
	34	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: комбінована	Самостійна робота:	
	60	104

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР» є підготовка фахівця до здійснення своєчасної корекції та профілактики затримки психічного розвитку у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку засобами спеціального виховання і навчання, з метою їх інтеграції в сучасну систему соціальних стосунків.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- **ЗК-3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- **ЗК-4.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- **ЗК-7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- **ЗК-8.** Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- **СК-1.** Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами;

- **СК-3.** Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності;

- **СК-4.** Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

- **СК-5.** Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення;

- **СК-7.** Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвиткового освітнього середовища;

- **СК-8.** Готовність до діагностико-консультативної діяльності;

- **СК-17.** Здатність до розуміння цінності різноманіття особистості як однієї з умов забезпечення прогресу в розвитку дитини з психофізичними порушеннями; здійснення інклюзивного навчання на основі визначення актуального і потенційного рівня розвитку дитини; уміння добирати і застосовувати корекційні методи, засоби і прийоми роботи, адаптувати та модифікувати зміст навчального

матеріалу для задоволення особливих освітніх потреб дітей з порушеннями психофізичного розвитку; забезпечення дружньої та безпечної атмосфери для інклюзивного навчання; розуміння цінності спільної роботи з батьками і сім'ями як важливого ресурсу для навчання учнів з порушеннями розвитку.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 1.7. Психологія

ОК 2.1. Вступ до спеціальності «Спеціальна освіта»

ОК 2.8. Корекційна психопедагогіка

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	
Вільно використовувати набуті знання про сучасні теоретичні основи навчання, виховання і розвитку дітей із ЗПР;	
Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язання конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти, в тому числі, зокрема освіти дітей з ЗПР	
У контексті професійних завдань роз'яснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування обмеження життєдіяльності, зокрема осіб з ЗПР	
Використовувати знання про принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів, де навчаються діти з ЗПР	
Роз'яснювати основні засади комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних та інклюзивних класів у закладах загальної середньої освіти	
Аргументовано підходити до вибору та застосування методик сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з ЗПР, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності	
Демонструвати навички організації і проведення психолого-педагогічного вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, зокрема дітей з ЗПР. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з ЗПР з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей	
Методично грамотно здійснювати спостереження за дітьми з ЗПР та комплексними порушеннями, в структурі яких є затримки психічного розвитку, реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей	
Компетентісно застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвиваючого навчання дітей з ЗПР та комплексними порушеннями, в структурі яких є затримки психічного	

розвитку	
Здійснювати фаховий психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо	
Використовувати знання із дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР» та набуті практичні вміння для створення рівноправного і справедливого клімату у корекційно-педагогічному та інклюзивному середовищі	
Демонструвати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації	

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів є:

- залік;
- тести;
- презентації результатів виконаних завдань;
- термінологічні диктанти;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми *поточного контролю*: виступи на практичних заняттях (обговорення теоретичних питань), тести, розроблення презентацій, виконання практичних завдань, підготовка доповідей.

Форма *модульного контролю*: письмова контрольна робота та тестування.

Форма *підсумкового контролю*: залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота		Модульна контрольна робота	Сума
T1-4	CP		
40'	10б	50б.	100б.

T1-4 ... – теми, CP – самостійна робота

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота		Модульна контрольна робота	Сума
T5-8	CP		
40'	10б	50б.	100б.

T5-8 ... – теми, CP – самостійна робота

- відповідно до наступної таблиці «Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни»

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
1. Практичні заняття:	6	40	6	42
1.1. Письмове чи онлайн тестування при тематичному оцінюванні	2	8	1	4
1.2. Усна відповідь	6	12 ^{^(24:2)}	4	8 [^]
1.3. Практичні завдання	5	10	6	12
1.4. Доповідь	2	10*	2	10*
1.5. План-конспект заняття	-	-	2	8
2. Самостійна робота	1	10	1	8
2.1. Презентація	2	8	2	8
2.2. Словник	1	2	-	-
3. Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

*- розраховується як середній бал за всі практичні

[^] - кількість балів ділиться на 2

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

Усна відповідь здобувача (до 4 балів)

4 бали отримують здобувачі, які знають зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу; дали вичерпні точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; виклали матеріал без помилок і неточностей.

3 бали отримують здобувачі, які знають зміст заняття та добре його розуміють, в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використали на достатньому рівні обов'язкову літературу; хоча на додаткові питання відповідають без помилок; виконують практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

2 бали отримують здобувачі при задовільному рівні розуміння змісту заняття, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки; спроможні вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; частково вирішують задачі та виконують практичні навички, відчуваючи складнощі в ряді простих випадків.

1 бал отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми; не спроможні самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені прості запитання відповідають вірно.

0,5 бала отримують здобувачі, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Доповнення відповіді:

1 бал – отримують здобувачі, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, навели власні аргументи щодо основних положень даної теми;

0,5 бала отримують здобувачі, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з даної теми та висловили власну думку.

Тестування за допомогою закритих питань: тест містить 4 питання. Оцінка правильної відповіді на кожен з них 1 бал, оцінка неправильної відповіді - 0 балів. Кожне питання має кілька передбачуваних відповідей, одна з яких правильна.

Оцінка за допомогою тесту з відкритими питаннями або термінологічного диктанту. Якщо оцінка проводиться одним завданням (максимум 2 бали), критерієм оцінки будуть:

Якщо оцінка проводиться одним завданням (максимум 2 бали), критерієм оцінки будуть:

2 бали. Відповідь повна, термінологія збережена, помилок немає. Міркування на високому рівні.

1,5 бали. Відповідь повна, хоча коротка, термінологічно правильна, немає істотних недоліків; судження правильні.

1 бал. Відповідь неповна. Термінологія визначена з помилками. Судження фрагментарні.

0,5 балів. Відповідь з помилками і не використана спеціальна термінологія. Відповідь по суті є невірною. Передано лише окремі фрагменти відповідного матеріалу питання.

0 балів. Відповідь не відповідає питанням або зовсім не дана.

«Практичне-завдання» – вирішення практичних проблемних ситуацій з чітко визначеною метою, яку необхідно досягти.

2 бали - структура відповідає вимогам, операційні дії коректні. При виконанні практичного завдання здобувач застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

1,5 бали - структура відповідає вимогам частково (відсутній 1 елемент), операційні дії коректні частково (1-2 зауваження), встановлені причинні зв'язки частково (1-2 зауваження). Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

1 бал - структура відповідає вимогам частково (відсутні 2-3 елемента), операційні дії коректні частково (3-4 зауваження), встановлені причинні зв'язки частково (3 та більше зауважень). При виконанні практичних завдань здобувач припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

0,5 бал - структура не відповідає вимогам, операційні дії не коректні, не встановлені причинні зв'язки. При виконанні практичних завдань здобувач припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у здобувача.

За наявності у здобувача сертифікату он-лайн платформ ED ERA. URL : <https://www.ed-era.com/>, Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/> тощо, тематика якого співпадає з однією із тем дисципліни, згідно до «Схеми нарахування балів», йому буде зарахована відповідна кількість балів. Здобувач звільняється від виконання практичних робіт за цією темою або цим модулем.

У разі відсутності здобувача на практичному занятті, йому необхідно у двотижневий термін письмово у MOODLE або Classroom здати практичну роботу, яку буде оцінено згідно «Схеми нарахування балів». Якщо робота буде здана пізніше вказаного терміну, від зазначеного у «Схемі...» балу за практичну роботу, буде знято 1 бал.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі. Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи здобувача залежить від її обсягу і значимості, але не більше 20 балів (таблиця 3). Ці бали додаються до суми балів, набраних здобувачем за поточну навчальну діяльність.

«Мультимедійна презентація» – представлення змісту навчального предмета, навчальної задачі з використанням мультимедійних технологій.

4 бали – тема розкрита, матеріал повністю відповідає вказаним параметрам, презентація оформлена без зауважень.

3 бали – тема розкрита частково (не більше 2 зауважень), матеріал відповідає вказаним параметрам частково (не більше 2 зауважень), презентація оформлена з зауваженнями (1-2 зауваження).

2 бали – тема розкрита частково (не більше 3 зауважень), матеріал відповідає вказаним параметрам частково (не більше 3 зауважень), презентація оформлена з зауваженнями (не більше 3 зауважень).

1 бал – тема не розкрита (4 та більше зауважень), матеріал відповідає вказаним параметрам частково (4 та більше зауважень), презентація оформлена з зауваженнями (4 та більше зауважень).

Складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу (за темами).

Програмою курсу визначений перелік ключових термінів, що розкривають зміст кожної теми. Здобувачам пропонується скласти словник основних термінів з конкретної теми на останніх сторінках опорного конспекту лекцій.

2 бали нараховуються здобувачам, які не лише склали повний перелік визначених термінів з конкретної теми, а й можуть вільно розтлумачити їх зміст.

1 бал нараховуються здобувачам, які склали неповний перелік визначених термінів з конкретної теми і не можуть їх розтлумачити без конспекту.

Доповідь (до 10 балів):

9-10 балів - виконано всі вимоги до написання і захисту доповіді: позначена проблема і обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему, яка розглядається логічно сформульована власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішньому оформленню, надані правильні відповіді на додаткові питання;

7-8 балів - основні вимоги до доповіді та її захист виконані, але при цьому допущені недоліки, зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях; не витриманий обсяг доповіді; є упущення в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді;

4-6 балів - тема висвітлена лише частково; допущені фактичні помилки в змісті доповіді або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутній висновок;

1-3 бали - тема доповіді не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми.

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувача

Бали	Критерії оцінки
18-20	за самостійну роботу присвоюються здобувачу, якщо він ретельно виконує всі завдання самостійної роботи, демонструє знання і розуміння вивченого матеріалу
15-17	здобувач недостатньо повністю виконує завдання самостійної роботи
10-14	здобувач важко відтворює навчальний матеріал
4-9	здобувач недбало виконує завдання самостійної роботи, має недостатні знання і засвоєння вивченого матеріалу
1-3	здобувач виконує завдання самостійної роботи з грубими помилками
0	здобувач не виконує завдання самостійної роботи

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

МКР складається з вирішення тестових завдань, теоретичних питань, ситуаційних задач/термінологічного диктанту. До модульної контрольної роботи допускаються всі здобувачі. На виконання письмового компонента МКР відводиться до двох академічних годин. Здобувач, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти його у визначений кафедрою термін.

У випадку отримання незадовільної контрольної модульної рейтингової оцінки здобувач повинен повторно пройти модульний контроль в установленому порядку. Повторне проходження модульного контролю при отриманій раніше позитивній контрольній модульній рейтинговій оцінці з метою підвищення підсумкової модульної рейтингової оцінки не дозволяється.

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	0 – 45:
- тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 – 20
- термінологічний диктант (5 термінів за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 - 5
- 2 теоретичні питання (за кожну правильну відповідь нараховується 10 балів)	0 - 20

Шкала контролю модульної контрольної роботи (в умовах дистанційного навчання)

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	0 – 45:
- тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 – 35
- ситуаційна задача	0 - 10

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Якщо здобувач має позитивну (за національною шкалою) підсумкову семестрову модульну рейтингову оцінку, то він допускається до заліку. Залік проводиться шляхом виконання здобувачем усної та (або) письмової залікової роботи.

До заліку допускаються тільки ті здобувачі, які отримали такі бали: по 35 балів і більше – за контроль усіх двох змістових модулів. До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі, які не виконали усі види обов'язкових робіт (самостійних завдань, тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого здобувача робить позначку «недопущений». Здобувачі, в яких оцінка за сумою двох модулів дорівнює або є вища за 60 балів, то за згодою здобувача вона може бути зарахована як підсумкова (семестрова) оцінка з навчальної дисципліни. За наявності бажання підвищити рейтинг здобувач складає залік. Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба.

Незалежно від того, чи здобувач складає залік у зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє здобувачу оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на заліку, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

Загальні критерії оцінювання знань здобувачів

Оцінка	Бали	Загальні критерії оцінювання знань і вмінь здобувача
«відмінно» (90-100)	96-100	Здобувач має всебічні та глибокі знання навчального предмету за програмою дисципліни. Може чітко виділяти особливості психічного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку, порівнювати їх з типовим розвитком. Дає вичерпні, повні та чіткі відповіді на програмовані запитання. Вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою. Вміє використовувати довідникову літературу, системно та чітко подати програмний матеріал. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати матеріал з навчальної дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР», усвідомлено використовує елементи передового педагогічного досвіду, проявляє творчий підхід під час виконання практичних завдань.
	90-95	Здобувач добре засвоїв сутність понять про затримку психічного розвитку, як сповільнений темп психічного розвитку. Досконало знає особливості розвитку психічних процесів у дітей із затримкою психічного розвитку; рівень розвитку навчальної мотивації у дітей із затримкою психічного розвитку; зміст психолого-педагогічної і корекційно-розвивальної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку різних вікових груп; варіативні форми організації навчально-виховного процесу з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку. Знає зміст рекомендованої програми для дітей дошкільного віку із ЗПР. Демонструє навички правильного аналізу психічного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку різних варіантів і форм. Розкриває напрямки конкретного відмежування вторинних форм затримки психічного розвитку від первинних та типового розвитку.
«добре» (74-89 балів)	86-89	Здобувач показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їх поповнення та оновлення у процесі подальшого навчання, педагогічної практики, професійної діяльності. Засвоїв основні положення, які торкаються затримки психічного розвитку. Має достатній рівень уявлень про класифікації затримки психічного розвитку різного етіопатогенезу;
		основні прояви затримки психічного розвитку у навчально-виховному процесі. Знає особливості розвитку психічних процесів у дітей із затримкою психічного розвитку; рівень розвитку навчальної мотивації у дітей із затримкою психічного розвитку; зміст психологопедагогічної і корекційнорозвивальної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку різних вікових груп. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, хоч і з деякими неточностями. Практичні завдання виконує на основі використання стандартних схем та шаблонів.
	85-82	Здобувач досить добре володіє матеріалом з навчальної дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР». Може чітко виділяти особливості психічного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку, порівнювати затриманий та типовий розвиток, діагностувати відповідні типи затриманого розвитку. Уміє аналізувати і систематизувати інформацію, аргументувати власну думку, демонструє типові прийоми застосування знань при виконанні практичного завдання.
	74-81	Здобувач знає програмовий матеріал добре, наводить приклади на підтвердження окремих думок. Наявні навички правильного аналізу

		психічного розвитку дітей із затримкою психічного розвитку різних варіантів і форм. Демонструє поверхневі навички конкретного відмежування вторинних форм затримки психічного розвитку від первинних та типового розвитку. Проявляє здатність застосовувати знання з «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР» у стандартних практичних ситуаціях. Може використовувати методи, принципи навчальної, виховної, корекційної роботи учнів з ЗПР.
«задовільно» (60-73)	69-73	Має знання й розуміння основних положень основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної практичної діяльності за спеціальністю. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. Недостатньо засвоїв положення щодо класифікації затримки психічного розвитку різного етіопатогенезу; основні прояви затримки психічного розвитку у навчально виховному процесі. Дуже погано орієнтується в особливостях розвитку психічних процесів у дітей із затримкою психічного розвитку; у встановленні рівня розвитку навчальної мотивації у дітей із затримкою психічного розвитку; у змісті психолого-педагогічної і корекційно-розвивальної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку різних вікових груп. Виконує практичні завдання в межах програмних вимог репродуктивно. Допускає неточності і помилки при розв'язанні ситуацій.
	64-68	Здобувач розуміє основні поняття з дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР», здатний з помилками й неточностями дати їх визначення. Допускає помилки у відповідях на теоретичні запитання дисципліни і при виконанні практичних завдань, але володіє необхідними знаннями, які дають йому змогу виправити помилки на які вказує викладач. За допомогою навідних запитань поверхнево може аналізувати завдання корекційно-розвиваючого навчання. Виявляє труднощі при застосуванні теоретичних положень у практичній діяльності має труднощі щодо використання засвоєних знань на практиці, а саме з визначенням мети завдань.
	60-63	Здобувач має поверхневі уявлення щодо проблеми затримки психічного розвитку. Не висловлює власної думки. Практичні завдання виконує неточно, не може самостійно визначати мету завдань та правильно підібрати мовний чи дидактичний матеріал.
Незадовільно (0-59)	55-59	Здобувач відтворює менш як половину питань з дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР». Практичні уміння та навички не сформовані, практичні завдання виконує з суттєвими помилками, не відповідає на додаткові запитання.
	41-54	Здобувач фрагментарно відтворює незначну частину питань, має нечіткі уявлення про основні поняття з дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР», виявляє здатність елементарно викласти думку. Не вміє викласти програмний матеріал.
	35-40	Здобувач може розрізнити основні поняття з дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР», але пояснення їх суті є поверховим. Допускає грубі помилки у відповідях. Має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки. Практичні завдання не виконує або виконує неправильно.
	0-34	Здобувач повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

За умови карантинних обмежень та неможливості відео-зв'язку може використовуватися тільки дистанційна (письмова) форма оцінювання за допомогою сайту електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» (e-learn.uzhnu.edu.ua).

Шкала контролю письмового дистанційного заліку для денної та заочної форми навчання

Показники	Бали
Залікова робота:	
- тестові завдання (за кожну правильну відповідь нараховується 2 бали)	0-60
- теоретичні питання (за кожне питання 0-10 балів)	0-20
- практичне завдання	0-20
Загальна оцінка	100

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS.

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82 – 89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
74 – 81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
64 – 73	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60 – 63		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35 – 59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1 – 34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Академічна доброчесність. Високо цінується академічна доброчесність (АД). До всіх здобувачів освітньої програми відбувається абсолютно рівне ставлення.

Дотримання АД здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання

достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушеннями АД вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Не дотримання АД стане причиною стягнень, за що можуть відніматися бали. Мінімальне покарання для студентів, яких спіймали на обмані чи плагіаті під час підсумкового контролю, буде нульовим для цього завдання з послідовним зниженням підсумкової оцінки дисципліни принаймні на одну літеру. Будь ласка, поставтесь до цього питання серйозно та відповідально.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I. МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЗПР

Тема 1. Поняття затримки психічного розвитку, визначення, етіологія, класифікація.

Затримка психічного розвитку (ЗПР) як специфічний вид дизонтогенезу. Причини виникнення і класифікація затримки психічного розвитку (ЗПР). Структура дефекту при ЗПР. Класифікація ЗПР К. С. Лебединської (ЗПР конституційного походження (психічний інфантилізм, гармонічний інфантилізм, моторний інфантилізм), ЗПР соматогеного походження, ЗПР психогенного походження, дизгармонійний інфантилізм, ЗПР церебрально-органічного походження).

Тема 2. Психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.

Специфіка освітніх потреб дітей раннього і дошкільного віку із затримкою психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика та показники затримки психомоторного та мовного розвитку дітей другого і третього року життя. Особливості розвитку пізнавальної сфери дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку. Особливості емоційно-вольової сфери. Особистісний та соціальний розвиток дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.

Тема 3. Мовленнєвий, моторно-руховий, художньо-естетичний розвиток дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.

Мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку. Художньо-естетичний розвиток дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку (Розвиток конструктивної діяльності. Розвиток образотворчої діяльності. Розвиток трудової діяльності).

Характеристика ігрової діяльності дітей з ЗПР.

Тема 4. Особливості навчально-пізнавальної діяльності школярів із ЗПР.

Педагогічна характеристика дітей шкільного віку з затримкою психічного розвитку. Характер та механізми труднощів у навчанні, які відчувають діти з ЗПР.

Особливі освітні потреби учнів із ЗПР.

Тема 5. Психолого-педагогічне вивчення дітей з ЗПР. Диференційна діагностика ЗПР і схожих станів.

Основні методи психолого-педагогічного вивчення дітей із затримкою психічного розвитку. Характеристика різних методичних розробок вітчизняних учених в галузі психодіагностики: С.Д. Забрамна, І.А. Коробейников, Л.І. Переслені; можливості тестових методик (шкала вимірювання інтелекту Д.Векслера); використання гри в якості діагностичного методу.

Актуальність ранньої диференційної діагностики ЗПР від схожих з нею станів. Принципи відмежування В.І. Лубовського. Відмежування дітей з затримкою психічного розвитку від схожих станів (розумова відсталість, порушення мовлення, педагогічна занедбаність, сенсорні порушення й інші стани).

МОДУЛЬ II. ПЕДАГОГІЧНО-КОРЕКЦІЙНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ІЗ ЗПР

Тема 6. Зміст навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку раннього віку.

Зміст корекційно-педагогічної роботи з дітьми раннього віку. Розвиток загальної і дрібної моторики. Формування елементарних графомоторних навичок. Сенсорне виховання. Формування комунікативних навичок. Розвиток мовлення.

Тема 7. Корекційно-розвиваюче навчання і виховання дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.

Мета, завдання, умови корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку з затримкою психічного розвитку. Принципи організації корекційно-педагогічної роботи з дошкільниками з затримкою психічного розвитку. Напрямки корекційної роботи.

Форми і методи корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку з затримкою психічного розвитку. Особливості організації виховання і навчання дітей з ЗПР у ЗДО.

Тема 8. Зміст і особливості корекційно-розвиваючого навчання школярів з ЗПР

Умови, напрямки корекційної роботи з дитиною з ЗПР. Завдання корекційно-розвиваючого навчання дітей із ЗПР. Корекційні прийоми роботи, які використовуються в навчальній діяльності з учнями з ЗПР. (Активізація діяльності учнів з ЗПР на уроці. Психотехнічні прийоми корекції уваги у дітей з ЗПР. Корекція пам'яті у дітей з ЗПР. Корекція мисленнєвих операцій у дітей з ЗПР. Пальчикова гімнастика). Формування навчальної діяльності дітей та корекція її недоліків. Шляхи реалізації принципу корекційної спрямованості.

Індивідуальний та диференційований підхід до дітей у процесі корекційної роботи. Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей з затримкою психічного розвитку в умовах інтегрованого навчання.

Тема 9. Сімейне виховання в системі освітньої і реабілітаційної роботи з дітьми з ЗПР

Взаємодія педагога і батьків у процесі навчання і виховання дітей з ЗПР. Форми і методи роботи з сім'єю. Педагогічна просвіта батьків. Основні напрямки взаємодії школи і сім'ї в процесі корекційної роботи з дітьми з ЗПР: формування повноцінної мотивації навчання; розвиток загальнодіяльнісних умінь; формування соціальнозначимих якостей.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні	самост. Робота		лекції	практичні	самост. Робота
1-й семестр								
Модуль I. Методологічні та теоретичні підходи до вивчення ЗПР								
Тема 1. Поняття затримки психічного розвитку, визначення, етіологія, класифікація. Класифікація затримки психічного розвитку К. С. Лебединської	14	4	4	6	14	4	2	8
Тема 2. Психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	10	2	4	4	10	2	-	8
Тема 3. Мовленнєвий, художньо-естетичний, моторно-руховий розвиток дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	10	2	2	6	10	-	-	10
Тема 4. Особливості навчально-пізнавальної діяльності школярів із ЗПР.	10	2	2	6	12	-	-	12
Тема 5. Психолого-педагогічне вивчення дітей із ЗПР. Диференційна діагностика ЗПР і схожих станів.	14	4	4	6	14	2	-	12
<i>Модульна контрольна робота 1</i>	2		2					
Разом за модуль	60	14	18	28	60	8	2	50
Модуль II. Педагогічно-корекційна система навчання і виховання дітей із ЗПР								
Тема 6. Зміст навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку раннього віку.	14	2	4	8	14	2	-	12
Тема 7. Корекційно-розвиваюче навчання і виховання дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	16	4	4	8	16	2	2	12
Тема 8. Система корекційно-розвиваючого навчання школярів із ЗПР.	18	4	4	10	18	-	-	18
Тема 9. Сімейне виховання в системі освітньої і реабілітаційної роботи з дітьми з ЗПР.	10	2	2	6	12	-	-	12
<i>Модульна контрольна робота 2</i>	2	-	2	-	-	-	-	-

	Разом за модуль	60	12	16	32	60	4	2	54
Усього годин		120	26	34	60	120	12	4	104

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль I. Методологічні та теоретичні підходи до вивчення ЗПР			
1	Поняття затримки психічного розвитку, визначення, етіологія, класифікація.	2	1
2	Класифікація затримки психічного розвитку К. С. Лебединської.	2	1
3	Психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	4	
4	Мовленнєвий, художньо-естетичний, фізичний розвиток дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	2	
5	Особливості навчально-пізнавальної діяльності школярів із ЗПР.	2	
6	Психолого-педагогічне вивчення дітей із ЗПР.	2	
7	Диференційна діагностика ЗПР і схожих станів.	2	
8	Модульна контрольна робота 1	2	
Модуль II. Педагогічно-корекційна система навчання і виховання дітей із ЗПР			
8	Зміст корекційно-педагогічної роботи з дітьми раннього віку.	4	
9	Система корекційно-розвиваючого навчання і виховання дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	2	1
10	Форми і методи корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	2	1
11	Система корекційно-розвиваючого навчання школярів із ЗПР.	2	
12	Особливості засвоєння учнями з ЗПР української мови і математики.	2	
13	Сімейне виховання в системі реабілітаційної роботи дітей з ЗПР.	2	
14	Модульна контрольна робота	2	
	Разом	34	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Вид самостійної роботи	Кількість годин	
			Д. ф.	З. ф.
1	Поняття затримки психічного розвитку, визначення. Причини і систематика ЗПР. Структура дефекту при ЗПР. Класифікація затримки психічного	1. Підібрати наукові статті періодичних видань по темі лекції. (2 год) 2. Скласти 20 тестових завдань з теми практичного заняття. (6 год) Підготувати презентацію на одну з тем: - «Класифікація затримки психічного розвитку К. С. Лебединської» - «Основні дослідники і їх вклад у вивчення дітей з ЗПР» (4 год)	8	12

	розвитку.			
2	Психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	1. Вивчення й аналіз психолого-педагогічних характеристик. (2 год) 2. Складання психолого-педагогічної характеристики на дитину з ЗПР середнього і старшого дошкільного віку. (2 год)	8	12
3	Мовленнєвий, художньо-естетичний, фізичний розвиток дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	1. Підібрати ігрові завдання для мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку. (3 год) 2. Підготувати доповідь «Роль фізичного виховання в системі корекційно-педагогічної роботи з дітьми з ЗПР». (5 год)	4	14
4	Психолого-педагогічне вивчення дітей із ЗПР. Диференційна діагностика ЗПР і схожих станів.	1. Проаналізувати протокол психолого-педагогічного вивчення дитини з ЗПР. (2 год) 2. Підготувати презентацію «Рання діагностика і корекція затримки психічного розвитку». (4 год) 3. Підготувати доповідь «Розвиток поглядів і концепцій діагностичного вивчення дітей з ЗПР». (4 год)	8	14
5	Зміст навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку раннього віку.	1. Підібрати та проаналізувати програми ранньої педагогічної корекції психічних процесів у дітей із затримкою психічного розвитку. (4 год) 2. Підготуватися до проведення ділової гри «Проведення фрагментів занять з сенсорного виховання з послідувачим аналізом». (4 год)	8	12
6	Корекційно-розвиваюче навчання і виховання дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.	1. Розробити план конспект групового заняття з дітьми з ЗПР з метою корекції дрібної моторики і зорово-просторової координації. (3 год) 2. Підготувати презентацію з розвитку різних видів діяльності дітей з ЗПР. (4 год) 3. Скласти рекомендації для проведення занять з розвитку ігрових навичок з сюжетними іграшками. (3 год)	8	12
7	Система корекційно-розвиваючого навчання школярів із ЗПР.	1. Підготувати доповідь на тему «Специфічні труднощі навчання при ЗПР». (4 год) 2. Складання календарно-тематичного планування учителя-дефектолога з навчання грамоти дітей з ЗПР на основі програмних вимог». (4 год) 3. Розробити план-конспект індивідуального заняття з дитиною з ЗПР з метою корекції і компенсації проміжків у знаннях з математики (початкова школа). (4 год)	10	18
8	Сімейне	1. Скласти план включення сім'ї дитини з ЗПР в	6	12

виховання в системі реабілітаційної роботи дітей з ЗПР.	корекційний, навчально-виховний процес закладу загальної середньої освіти. (3 год) 2. Підготувати презентацію «Форми роботи з батьками, які виховують дитину з ЗПР». (3 год)		
Разом		60	106

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

(за бажанням здобувача)

Орієнтовні теми для презентацій

1. Корекційно-розвиваючі можливості дидактичної гри та її використання в навчанні дітей з ЗПР.
2. Формування мовленнєвого спілкування дошкільників з ЗПР.
3. Корекційно-педагогічна робота з формування сенсорно-перцептивної здібності у дітей з ЗПР.
4. Комплекси вправ для розвитку загальної моторики дітей з ЗПР.
5. Комплекси вправ для розвитку дрібної моторики дітей з ЗПР.
6. Комплекси вправ для розвитку артикуляційної моторики дітей з ЗПР.
7. Арттерапія в роботі з дітьми з ЗПР.
8. Традиційні засоби корекції в роботі з дітьми з ЗПР.
9. Альтернативні засоби корекції (аромотерапія, іппотерапія, музикотерапія, хромотерапія, холдинг-терапія і ін.).
10. Комплекси вправ для розвитку зорового сприймання дітей з ЗПР.
11. Комплекси вправ для розвитку слухового сприймання дітей з ЗПР.
12. Комплекси вправ для розвитку тактильного сприймання дітей з ЗПР.

Орієнтовні теми доповідей/рефератів

1. Корекційно-розвиваючі можливості гри при навчанні дітей з ЗПР.
2. Формування мовленнєвого спілкування дітей з ЗПР.
3. Рання діагностика затримки психічного розвитку.
4. Форми роботи з батьками, які виховують дитину з ЗПР.
5. Розвиток мовлення у процесі формування образотворчої діяльності.
6. Види і методика проведення рухливих ігор на заняттях з фізичного виховання в різних вікових групах.
7. Види вправ і методика роботи з корекції дрібної моторики.
8. Особливості застосування наочних засобів у формуванні математичних уявлень у дітей з ЗПР.
9. Організація роботи з ознайомлення дошкільників, які мають затримку психічного розвитку, з оточуючим середовищем.
10. Основні напрями роботи з сенсорного виховання дошкільників з ЗПР.
11. Формування математичних уявлень як засіб корекції пізнавальної діяльності дітей з ЗПР.

12. Навчання гри - важливе завдання корекційно-педагогічної роботи з дітьми з ЗПР.

Критерії оцінювання доповіді/реферату (до 10 балів):

9-10 балів - виконано всі вимоги до написання і захисту реферату: позначена проблема і обґрунтована її актуальність, зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему, яка розглядається логічно сформульована власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішньому оформленню, надані правильні відповіді на додаткові питання;

6-8 балів - основні вимоги до реферату та його захист виконані, але при цьому допущені недоліки, зокрема, є неточності у викладі матеріалу; відсутня логічна послідовність в судженнях; не витриманий обсяг реферату; є упущення в оформленні; на додаткові питання при захисті дані неповні відповіді;

3-5 балів - є істотні відступи від вимог до реферування. Зокрема: тема висвітлена лише частково; допущені фактичні помилки в змісті реферату або при відповіді на додаткові питання; під час захисту відсутня висновок;

1-2 бали - тема реферату не розкрита, виявляється істотне незрозуміння проблеми.

8. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Обладнання: комп'ютер (стаціонарний чи ноутбук), сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ», програма MOODLE або Classroom та інші.

Програмне забезпечення:

- робоча програма навчальної дисципліни,
- конспекти лекцій з дисципліни,
- презентації теоретичного матеріалу в PowerPoint,
- роздаткові матеріали для самостійної роботи здобувача під час практичних занять.

9. МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

Використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу здобувачів з літературою (підручником, довідковою, науково-популярною, періодичною науковою і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет; виконання тестових завдань та ін.

Методи викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостей (інтелектуальних, психологічних, морально-етичних тощо) здобувачів ВО, наявних умов і часу, відведеному для вивчення теми.

В ході лекцій використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний метод (робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.), проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний метод. Під час викладання навчального матеріалу лекцій використовується мультимедійна презентація (за потреби).

Основними організаційними **формами** дисципліни «Навчання, виховання і розвиток дітей із ЗПР» є: навчальні заняття (лекції, практичні заняття, консультації); самостійна робота здобувачів.

Для засвоєння знань і формування вмінь можуть бути використані такі форми індивідуальних завдань: підготовка аналітичної доповіді, реферату.

Самостійна робота є частиною навчального процесу і передбачає опрацювання здобувачами ВО першого бакалаврського рівня визначеного навчального матеріалу, який передбачений навчальною програмою та освітнім стандартом.

Використовуються сучасні інтерактивні форми навчання відповідно до теми заняття: мозковий штурм, робота в групах, обговорення ситуацій, рольові ігри тощо.

В період дистанційного навчання через вимушені обставини переважно використовуються електронні засоби навчання Google Workspace (Classroom, Gmail, Контакти, Календар, Meet) та MOODLE (e-learn.uzhnu.edu.ua).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Войтко В.В. Психолого-педагогічний супровід дітей з затримкою психічного розвитку. Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2017. 48 с.
2. Ілляшенко Т. Д., Бастун Н. А., Сак Т. В. Діти із затримкою психічного розвитку та їх навчання : навчальний посібник для педагогів та шкільних психологів. Київ : ІЗМН, 1997. 128с.
3. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко»/ за ред. Л.І. Прохоренко. 2018. 236 с.

Допоміжна література:

1. Діти з затримкою психічного розвитку : характеристика, особливості психологічного супроводу : метод. реком. для методистів із психологічної служби, практичних психологів дошкільних навчальних закладів / укл. Л.О.Кондратенко. Суми : РВВ КЗ Сумський ОІППО, 2015. 56 с.
2. Діти з особливостями розвитку в звичайній школі / автор-укладач Л.В.Туріщева. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 111 с.
3. Забезпечення корекційної спрямованості трудового навчання учнів з затримкою психічного розвитку : методичні рекомендації /укл. О.П. Хохліна. Київ : НДІ дефектології, 1995. 55с.

4. Ілляшенко Т.Д. Чого та як треба навчити дітей із ЗПР : бесіда перша. *Дефектологія*. 1998. №2. С.50-53.
5. Ілляшенко Т.Д. Чого та як треба навчити дітей із ЗПР : бесіда друга. *Дефектологія*. №3. С.48-52.
6. Ілляшенко Т.Д. Як формувати знання та уявлення про навколишній світ у дітей із ЗПР. *Дефектологія*. 1998. №4. С.46-51.
7. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів : навч.-метод. посібник. Київ : «АТОПОЛ». 2010. 96 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
8. Колупаєва А. А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. видання доповнене та перероблене. Київ : Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 273 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
9. Миронова С.П., Гаврилов О.В., Матвєєва М.П. Основи корекційної педагогіки : навчальний посібник / за заг.ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.
10. Семизорова В. Організація корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР в ЗДО. Молодша група. Тернопіль : Мандрівець, 2019. 88 с.
11. Синьов В. М., Коберник Г.М. Основи дефектології : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 1994. 143 с.
12. Стадненко Н. М., Ілляшенко Т. Д., Борщевська Л. В., Обухівська А. Г. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників. Київ, 1998.
13. Ужченко І.Ю. Психологія дітей із затримкою психічного розвитку : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луганськ : Вид-во ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Т.Г. Шевченка», 2011. 125 с.

Додаток 1

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Орієнтовні питання до заліку

Сутність поняття «затримка психічного розвитку». Причини виникнення ЗПР. Класифікація форм ЗПР.

Характеристика ЗПР конституційного походження за К.С.Лебединською.

Характеристика ЗПР соматогенного походження за К.С.Лебединською.

Характеристика ЗПР психогенного походження за К.С.Лебединською.

Характеристика ЗПР церебрально-органічного генезу за К.С.Лебединською.

Особливі освітні потреби дітей раннього і дошкільного віку із ЗПР.

Психолого-педагогічна характеристика та показники затримки психомоторного та мовного розвитку дітей другого і третього року життя.

Особливості предметно-маніпулятивної діяльності дітей із ЗПР раннього віку.

Особливості розвитку пізнавальної сфери дітей дошкільного віку із ЗПР.

Особливості емоційно-вольової сфери дітей дошкільного віку з ЗПР.

Особистісний та соціальний розвиток дітей дошкільного віку з ЗПР.

Особливості мовленнєвого розвитку дітей із ЗПР дошкільного віку.

Особливості моторно-рухового розвитку дітей із ЗПР дошкільного віку.

Художньо-естетичний розвиток дітей дошкільного віку з ЗПР.

Особливості ігрової діяльності дошкільників з ЗПР.

Основні методи психолого-педагогічного вивчення дітей із затримкою психічного розвитку.

Використання гри в якості діагностичного засобу при ЗПР.

ЗПР як проміжна група між нормою та інтелектуальними порушеннями (розумовою відсталістю), схожості і відмінності.

Відмежування дітей з затримкою психічного розвитку від схожих станів (інтелектуальні порушення (розумова відсталість), порушення мовлення, сенсорні порушення й інші стани).

Зміст корекційно-педагогічної роботи з дітьми раннього віку з ЗПР.

Особливості розвитку моторики дітей раннього і дошкільного віку з ЗПР.

Формування елементарних графомоторних навичок.

Сенсорне виховання дітей з ЗПР раннього віку.

Формування предметної діяльності у дітей з ЗПР раннього віку.

Формування комунікативних навичок у дітей з ЗПР раннього віку.

Розвиток мовлення дітей з ЗПР раннього віку.

Мета, завдання, умови корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку з затримкою психічного розвитку.

Принципи організації корекційно-педагогічної роботи з дошкільниками з ЗПР.

Напрямки корекційної роботи з дошкільниками з затримкою психічного розвитку.

Форми і методи корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку з ЗПР.

Особливості організації виховання і навчання дітей з ЗПР у ЗДО.

Особливі освітні потреби учнів із ЗПР в період навчання у початковій школі.

Характер та механізми труднощів у навчанні, які відчують діти з ЗПР.

Особливості навчальної діяльності дітей із ЗПР.

Умови, напрямки та завдання корекційної роботи з дітьми з ЗПР.

Корекційні прийоми роботи, які використовуються в навчальній діяльності з учнями з ЗПР.

Формування навчальної діяльності дітей та корекція її недоліків. Шляхи реалізації принципу корекційної спрямованості.

Використання гри як корекційного засобу при ЗПР.

Індивідуальний та диференційований підхід до дітей у процесі корекційної роботи.

Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей з затримкою психічного розвитку в умовах інтегрованого навчання.

Взаємодія педагога і батьків у процесі навчання і виховання дітей з ЗПР.

Особливості та зміст роботи з батьками дитини із ЗПР.

Основні напрямки взаємодії школи і сім'ї в процесі корекційної роботи з дітьми з ЗПР.